

Coğrafya Bölümü Öğrencilerinin Alçakgönüllülük Düzeylerinin İncelenmesi¹²

Dr. Öğr.Üyesi Nadire KARADEMİR

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi,
n.karademir45@gmail.com

Özet

İnsani bir değer olan alçakgönüllülük öğretmenlik mesleği için de önemli bir kişilik özelliğidir. Bu araştırma da coğrafya bölümü öğrencilerinin alçakgönüllülük düzeylerini etkilediği düşünülen bazı değişkenlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim bahar döneminde Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi coğrafya bölümünde öğrenim gören 153 kadın, 206 erkek olmak üzere toplam 359 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmanın verileri Elliott (2010) tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Akın ve diğ. (2012) tarafından yapılan “Alçakgönüllülük Ölçeği” ile araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde uygun test yöntemlerini belirlemek amacı ile verilerin normal dağılıp dağılmadığına bakılmıştır. Normal dağılım gösteren veriler için parametrik testler, normal dağılım göstermeyen veriler için non-parametrik testler kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerin ikili karşılaştırmaları t-test veya Mann Whitney U testi, çoklu karşılaştırmalar tek yönlü varyans analizi (ANOVA) veya Kruskal Wallis testleri ile analiz edilmiştir. İstatistiksel anlamlılık derecesi $p < 0.05$ olarak değerlendirilmiştir.

Araştırma grubundan elde edilen verilere göre bağımsız değişkenlere bağlı olarak alçakgönüllülük alt boyutlarında puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada gelecekte yapılabilecek benzer çalışmalar için bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Alçakgönüllülük, Coğrafya bölümü öğrencileri, Öğretmenlik, Eğitim

¹ Bu makale 08-10 Kasım 2018 tarihleri arasında Nevşehir Üniversitesi'nde düzenlenen Uluslararası Katılımlı Coğrafya Sempozyumunda sunulan bildirinin geliştirilmesi suretiyle oluşturulmuştur.

² Makale Geliş/Kabul Tarihi:18.01.19/05.03.19

Investigating The Humility Levels Of Prospective Geography Teachers

Abstract

Humility, which is a humane value, is also a significant personality trait for the profession of teaching. This study was carried out with the objective of determining some variables that were thought to affect the humility levels of prospective geography department students.

The sample of the study consisted of 359 students including 153 female and 206 male students who were enrolled in Kahramanmaraş Sütçü İmam University's Department of Geography in the spring semester of the academic year of 2017-2018. The data of the study were collected by the "Humility Scale" developed by Elliott (2010) and tested for validity and reliability by Akin et al. (2012), as well as a personal information form prepared by the researcher. With the purpose of determining the appropriate testing methods in the analysis of the data, the suitability of the data for normal distribution was tested. Parametric tests were used for the normally distributed data, while non-parametric tests were used for the data that were not distributed normally. Pairwise comparisons of independent variables were carried out by t-test or Mann Whitney U test, while multivariable comparisons were achieved by one-way analysis of variance (ANOVA) or Kruskal Wallis tests. The level of statistical significance was accepted as $p < 0.05$. The study also provided some recommendations for similar studies that could be carried out in the future.

Keywords: Humility, Education, Geography department students, Teaching

GİRİŞ

Alçakgönüllülük toplumsal yapı içerisinde önemli bir değer ve insani bir kişilik özelliğidir. İnsanların kendilerine ait özelliklerini doğru değerlendirmelerini, yeteneklerini toplum içindeki sınırlarını bilmelerini ve kendilerini düşünmemelerini (Tangney, 2000), kendilerine yardım eden insanlara minnettarlık hissiyle yaklaşmalarını ifade etmektedir (Zohar, 2004). Sözlük anlamına bakıldığında ise olumsuz bir açıdan değerlendirilebilmekte ‘kendini hiç olarak görme, zayıflık ya da küçük düşürme’ olarak düşünülmekte, kendini alçaltma ve değersizlik algısıyla ilişkilendirmektedir (Gediksiz, 2013; Tangney, 2000). Fakat alçakgönüllülük çok yönlü bir yapıya sahiptir. Tevazu sahibi, saygılı ve açık fikirli olma (Exline ve diğ, 2004), erdemli ve güçlü bir karaktere sahip olma, başarı ve yeteneklerini değerlendirmede ölçülü olma (Emmons, 1999) benmerkezci ve kıskanç olmama (Peters, Rowat ve Johnson, 2011) olarak ifade edilmektedir. Crom’a (1998) göre ise alçakgönüllü olmak, olgu ve olaylara başkalarının gözünden bakabilmektir.

Patterson (2002)’a göre alçakgönüllü olan kişiler kendi başarılarını ve yeteneklerini abartıya ve aşırı övgüye kaçmadan daha objektif bir şekilde ortaya koyabilirler. Elliott, (2010)’a göre ise alçakgönüllü kişiler uzmanlık alanlarında başarılı olduklarında çevresindekiler tarafından fark edilmelerine rağmen hiçbir şekilde övgü beklemezler ve işlerini yapmaya devam eder ki kendinin ne olmadığını ya da ne olduğunu bilir, diğer insanların düşüncelerine de değer verirler. Tong ve diğ (2016), alçak gönüllü kişilerin öz denetiminin gelişmiş olabileceğini, Grubbs (2014) ise alçakgönüllü olmayan kişilerin manevi çatışma için potansiyel anlamda risk taşıyabileceklerini ifade etmiştir.

Alçakgönüllülük sosyal değerler arasında yer almaktadır. Sosyal ve kültürel anlamdaki tüm gelişmeler, kritik düşünme becerisine sahip olan ve sorgulayabilen kişilerle gerçekleştirilebilir. İşte bu kişiler alçakgönüllülük özelliklerine de sahiptir (Bruce, 2004). Blickle ve diğ (2012)’nin çalışmasında da iş hayatında alçakgönüllü olan kişilerin daha başarılı oldukları, işlerindeki pozisyonlarının daha yüksek olduğu ve bunlara bağlı olarak da iş doyumlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Çünkü tevazu, kişilerin kendi davranışlarını yönlendiren ve hatta bazen de engelleyebilmesini sağlayan önemli bir niteliktir (Du ve Jonas, 2014).

Lee ve Ashton (2004) alçakgönüllülüğü, kişiliğin alt boyutlarından biri olarak ifade etmektedir. Yine Yamagishi (2012) alçak gönüllülüğün kültürel temellerine yönelik Amerikalılar ve Japonlar arasında yaptığı çalışmada Japon katılımcıların daha alçakgönüllü olduklarını ifade etmiştir.

Türkiye’de de alçakgönüllülük, tevazu ve erdem gibi insani değer yargıları ile birlikte kullanılmaktadır. Geçmişin değerlerinin gelecekte de

yaşatılabilmesi büyük önem taşımaktadır. İyilikseverlik ve geleneksellik kavramalarının alt değerlerin de de alçakgönüllülük yer almaktadır. İyilikseverlik; iletişim halinde olunan insanların iyiliğini gözetmek anlamında, dürüstlük, sadakat, alçakgönüllülük gibi alt değerleri kapsamakta; geleneksellik ise kültürel ve dini düşünce ve uygulamalara saygı duyma anlamında geleneğe saygı, alçak gönüllülük, ılımlılık gibi alt değerleri kapsamaktadır (Saracaloğlu ve diğ, 2012). Yine “Tevazu ve alçakgönüllülükte toprak gibi ol” ifadesinde de Hz. Mevlana kâmil insanın toprak gibi tevazu sahibi olmasıyla mümkün olacağına inanır. İnsan topraktan yaratılmıştır. Toprak gökyüzüne göre aşağıdadır. Yukarılara çıkmak önce toprak gibi alçakgönüllü olmakla mümkündür. (Karaismailoğlu, 2013). Akbalık (2015), Çetin, (2015) ve Kılcan ve Çetin (2017) de çalışmalarında Hacı Bektaş-ı Veli'nin eserlerinde en çok hoşgörü değerine rastlanıldığı, hoşgörü değerini sırasıyla aile birliği, dürüstlük, çalışkanlık ve alçakgönüllülüğün izlediği ve bu konulara azmi önem verildiği ifade edilmiştir.

Davis ve diğ (2010) ve Landrum'a (2011) göre alçakgönüllülük bir erdemdir, dolayısıyla kişiler için oldukça olumlu bir özelliktir. İşte bu nedendir ki daha çok din ve felsefeye yönelik çalışmalar yapan araştırmacılar tarafından çalışılmakta olan bir konu olmuş ve alçakgönüllülük ile ilgili yapılan araştırmalar diğer bilim alanlarında çalışılmadığı için yurt içinde sınırlı sayıda kalmıştır.

Kılıç ve diğ (2016)'nin çalışmalarında kendini kusursuz görmek ve eleştiriye açık olmamak davranışlarının ortaokul ve liselerde çalışan öğretmenlerde bulunduğu, ilkokul öğretmenlerinde ise rastlanmadığı ifade edilmiştir. Bu davranışlar alçakgönüllülük değerini olumsuz yönde etkilemektedir. Yine Elliot (2010) ve Gediksiz (2013) mutlulukla ilgili çalışmalarında psikolojik iyi olma ve alçakgönüllülük arasındaki ilişkiyi incelemişler, psikolojik iyi olma ve alçakgönüllülük arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ifade etmişlerdir.

Türkiye'nin nüfus potansiyeline bakıldığında oldukça genç, gelişmekte olan bir ülke olduğu görülmektedir. Bu genç nüfusun geçmişin günümüzün ve geleceğin de önemli değer yargılarından biri olan alçakgönüllülük konusunda hassas olması gerekir. Çünkü geçmişteki değerlerini unutan bir toplumun geleceğe güvenle bakması sorun teşkil edecektir. Türkiye'de değer yargılarını kaybetmemiş erdem sahibi olan kişilerin topluma kazandırılması oldukça önemlidir. Bu bağlamda üniversitede öğrenim gören öğrencilerin kendilerini geliştirmeleri ve tevazu adını verdiğimiz değerleri yitirmemeleri gerekir. Hele ki ileride eğitim camiasında yer alacak, gelecek nesilleri yetiştirecek ve

öğretmenlik görevini üstlenecek olan üniversite öğrencileri için alçakgönüllülük daha fazla önem taşımaktadır.

Bu araştırma coğrafya bölümünde öğrenim gören ve pedagojik formasyon eğitimi alıp mezun olduktan sonra öğretmenlik yapmak isteyen bireylerin, bir değer yargısı olan alçakgönüllülük düzeylerini etkilediği düşünülen bazı değişkenlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, betimsel nitelikli tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Coğrafya bölümünde öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 153 kadın, 206 erkek olmak üzere toplam 359 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve katılımcıların alçakgönüllülük düzeyini ölçmek amacıyla Elliott (2010) tarafından geliştirilen ve geçerlik ve güvenilirlik çalışması Akın ve diğ. (2012) tarafından yapılan “Alçakgönüllülük Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Coğrafya bölümü öğrencilerinin cinsiyet, öğretim durumu (I. ve II. Öğretim), mezun olunan lise türü, yaşamının büyük bir çoğunluğunun geçtiği yer, akademik not ortalaması, öğretmenlik yapmayı isteme durumu, barınma şekli, harçlık durumu, öğretmenlik atamaları için alınan ölçüt durumu gibi sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Çalışmada coğrafya bölümü öğrencilerine araştırma ve ölçek ile ilgili gerekli açıklamalar yapılmış ve bunları doldurulmaları sağlanmıştır. Öğrenciler tarafından tam olarak doldurulmayanlar ise çalışma kapsamına alınmamıştır.

Alçakgönüllülük Ölçeği

Elliott (2010) tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Akın ve diğ. (2012) tarafından yapılan Alçakgönüllülük Ölçeğinin orijinal formu “açıklık (3), kendinden vazgeçme (3), alçakgönüllülükle kendini değerlendirme (4), diğerlerine odaklanma (3)” olmak üzere toplamda 13 maddeden ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek “1 hiç katılmıyorum”, “2 katılmıyorum”, “3 kararsızım”, “4 katılıyorum” ve “5 tamamen katılıyorum” şeklinde 5’li likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Çalışmada verilerin analizinde uygun test yöntemlerini belirlemek amacı ile verilerin normal dağılıp dağılmadığına bakılmıştır. Normal dağılım gösteren veriler için parametrik testler, normal

dağılım göstermeyen veriler için non-parametrik testler kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerin ikili karşılaştırmaları t-test veya Mann Whitney U testi, çoklu karşılaştırmalar tek yönlü varyans analizi (ANOVA) veya Kruskal Wallis testleri ile analiz edilmiştir. İstatistiksel anlamlılık derecesi $p < 0.05$ olarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Araştırma bulguları tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırma Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	Mean	SD	t	p
Açıklık	Erkek	206	9,36	-3,26	,745
	Kadın	153	9,45		
Kendinden Vazgeçme	Erkek	206	10,62	-,865	,387
	Kadın	153	10,90		
Kendini Değerlendirme	Erkek	206	10,94	2,283	,023*
	Kadın	153	10,10		
Diğerlerine Odaklanma	Erkek	206	10,32	-2,205	,028*
	Kadın	153	11,06		
Toplam Alçakgönüllülük	Erkek	206	41,27	-,427	,670
	Kadın	153	41,51		

* $p < 0.05$

Tablo 1'e göre araştırma grubunun cinsiyet değişkenine göre alçak gönüllülük alt boyutlarından kendini değerlendirme ve diğerlerine odaklanma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Araştırma Grubunun Öğretim Durumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Öğretim Durumu	N	Mean	SD	t	p
Açıklık	Normal Öğretim	182	9,54	1,037	,300
	II. Öğretim	177	9,26		
Kendinden Vazgeçme	Normal Öğretim	182	10,73	-,030	,976
	II. Öğretim	177	10,74		
Kendini Değerlendirme	Normal Öğretim	182	10,56	-,120	,904
	II. Öğretim	177	10,61		
Diğerlerine Odaklanma	Normal Öğretim	182	10,68	,247	,805

	II. Öğretim	177	10,59	3,26		
Toplam Alçakgönüllülük	Normal Öğretim	182	41,54	5,10	,600	,549
	II. Öğretim	177	41,20	5,64		

Tablo 2'ye göre araştırma grubunun eğitim durumu değişkenine göre alçak gönüllülük alt boyutlarının hiç birinde istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. Araştırma Grubunun Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Mezun Olunan Lise		N	Mean	SD	X ²	p
Açıklık	Sosyal Bilgiler Lisesi	19	8,52	2,29	5,404	,145
	Anadolu Lisesi	128	9,27	2,49		
	Meslek Lisesi	50	9,50	2,85		
	Düz Lise	162	9,58	2,49		
Kendinden Vazgeçme	Sosyal Bilgiler Lisesi	19	11,57	3,16	4,159	,245
	Anadolu Lisesi	128	10,42	2,87		
	Meslek Lisesi	50	10,60	3,02		
	Düz Lise	162	10,93	3,13		
Kendini Değerlendirme	Sosyal Bilgiler Lisesi	19	10,63	2,98	3,721	,293
	Anadolu Lisesi	128	10,22	3,41		
	Meslek Lisesi	50	10,96	3,95		
	Düz Lise	162	10,75	3,42		
Diğerlerine Odaklanma	Sosyal Bilgiler Lisesi	19	10,73	2,68	2,891	,409

	Anadolu Lisesi	128	10,39	3,04		
	Meslek Lisesi	50	11,26	2,88		
	Düz Lise	162	10,62	3,37		
Toplam Alçakgönüllülük	Sosyal Bilgiler Lisesi	19	41,42	5,04	9,735	,021*
	Anadolu Lisesi	128	40,28	4,64		
	Meslek Lisesi	50	42,12	6,04		
	Düz Lise	162	41,95	5,66		

*p<0.05

Tablo 3'e göre araştırma grubunun mezun olunan lise değişkenine göre toplam alçak gönüllülük alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda fark gözlemlenmemiştir.

Tablo 4. Araştırma Grubunun Doğup Büyüdüğü Yer Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Doğup büyüdüğünüz yer	N	Mean	SD	F	p	
Açıklık	Köy	114	9,91	2,66	3,534	,030*
	İlçe Merkezi	85	9,30	2,35		
	İl	160	9,10	2,51		
	Total	359	9,40	2,54		
Kendinden Vazgeçme	Köy	114	10,89	3,17	,214	,807
	İlçe Merkezi	85	10,68	3,19		
	İl	160	10,66	2,86		
	Total	359	10,74	3,03		
Kendini Değerlendirme	Köy	114	10,76	3,31	3,012	,135
	İlçe Merkezi	85	11,08	3,38		
	İl	160	10,20	3,60		

	Total	359	10,58	3,47		
Diğerlerine Odaklanma	Köy	114	10,24	3,17	2,026	,133
	İlçe Merkezi	85	10,49	3,17		
	İl	160	11,00	3,12		
	Total	359	10,64	3,16		
Toplam Alçakgönüllülük	Köy	114	41,79	5,54	,808	,447
	İlçe Merkezi	85	41,48	5,33		
	İl	160	40,97	5,29		
	Total	359	41,35	5,38		

*p<0.05

Tablo 4'e göre araştırma grubunun doğup büyüdüğü yer değişkenine göre alçak gönüllülük alt boyutlarından açıklık boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda fark gözlemlenmemiştir.

Tablo 5. Araştırma Grubunun Akademik Not Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

	Akademik not	N	Mean	SD	X ²	p
Açıklık	1.59	33	9,72	2,28	4,831	,305
	2.1-2.5	122	8,97	2,75		
	2.6-3.0	105	9,73	2,42		
	3.2-3.50	93	9,51	2,40		
	3.60-4.0	6	9,00	3,03		
	Total	359	9,40	2,54		
Kendinden Vazgeçme	1.59	33	10,87	2,95	3,495	,479
	2.1-2.5	122	10,55	3,09		
	2.6-3.0	105	10,66	3,19		
	3.2-3.50	93	11,09	2,86		
	3.60-4.0	6	9,50	2,34		
	Total	359	10,74	3,03		
Kendini Değerlendirme	1.59	33	11,48	3,16	9,213	,048*
	2.1-2.5	122	10,81	3,54		
	2.6-3.0	105	10,71	3,61		
	3.2-3.50	93	9,90	3,29		
	3.60-4.0	6	9,50	3,01		
	Total	359	10,74	3,03		

	Total	359	10,58	3,47		
Diğerlerine Odaklanma	1.59	33	9,90	3,20	9,353	,042*
	2.1-2.5	122	11,16	2,81		
	2.6-3.0	105	10,19	3,29		
	3.2-3.50	93	10,59	3,33		
	3.60-4.0	6	12,66	3,01		
	Total	359	10,64	3,16		
Toplam Alçakgönüllülük	1.59	33	42,00	4,78	1,060	,900
	2.1-2.5	122	41,50	4,72		
	2.6-3.0	105	41,21	6,20		
	3.2-3.50	93	41,12	5,54		
	3.60-4.0	6	40,66	4,22		
	Total	359	41,35	5,38		

*p<0.05

Tablo 5'ya göre araştırma grubunun akademik not değişkenine göre alçak gönüllülük alt boyutlarından kendini değerlendirme ve diğerlerine odaklanma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda fark gözlemlenmemiştir.

Tablo 6. Araştırma Grubunun Öğretmenlik Yapmak İsteme Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Öğretmenlik yapmak isteme	N	Mean	SD	U test	p	
Açıklık	Evet	296	9,47	2,54	-1,124	,261
	Hayır	63	9,06	2,53		
Kendinden Vazgeçme	Evet	296	10,63	3,07	-1,327	,185
	Hayır	63	11,22	2,81		
Kendini Değerlendirme	Evet	296	10,40	3,41	-2,074	,038*
	Hayır	63	11,42	3,66		
Diğerlerine Odaklanma	Evet	296	10,58	3,20	-,559	,576
	Hayır	63	10,88	2,98		
Toplam Alçakgönüllülük	Evet	296	41,12	5,28	-1,165	,244
	Hayır	63	42,44	5,75		

*p<0.05

Tablo 6'ya göre araştırma grubunun öğretmenlik yapmak isteme değişkenine göre alçak gönüllülük alt boyutlarından kendini değerlendirme boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda fark gözlemlenmemiştir.

Tablo 7. Araştırma Grubunun Barınma Şekli Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Barınma şekli	N	Mean	SD	X ²	p	
Açıklık	Devlet yurdu	139	9,74	2,55	19,361	,001*
	Özel yurt	42	8,57	2,55		
	Öğrenci evi	121	9,09	2,45		
	Ailemle	50	9,52	2,46		
	Bir yakınımın yanında	7	12,14	1,34		
	Total	359	9,40	2,54		
Kendinden Vazgeçme	Devlet yurdu	139	10,71	3,14	3,707	,447
	Özel yurt	42	10,02	2,86		
	Öğrenci evi	121	10,97	3,13		
	Ailemle	50	10,86	2,63		
	Bir yakınımın yanında	7	10,57	2,99		
	Total	359	10,74	3,03		
Kendini Değerlendirme	Devlet yurdu	139	10,60	3,49	6,368	,173
	Özel yurt	42	10,85	3,02		
	Öğrenci evi	121	10,87	3,51		
	Ailemle	50	9,58	3,69		
	Bir yakınımın yanında	7	10,85	2,85		
	Total	359	10,58	3,47		
Diğerlerine Odaklanma	Devlet yurdu	139	10,70	3,31	,896	,925
	Özel yurt	42	10,40	3,00		
	Öğrenci evi	121	10,72	2,99		
	Ailemle	50	10,50	3,37		
	Bir yakınımın yanında	7	10,28	2,92		
	Total	359	10,64	3,16		
Toplam Alçakgönüllülük	Devlet yurdu	139	41,71	5,15	8,640	,049*
	Özel yurt	42	39,83	5,77		
	Öğrenci evi	121	41,67	5,48		
	Ailemle	50	40,52	5,55		
	Bir yakınımın yanında	7	43,85	1,86		
	Total	359	41,35	5,38		

*p<0.05

Tablo 7'e göre araştırma grubunun barınma şekli değişkenine göre alçak gönüllülük alt boyutlarından açıklık ve toplam alçak gönüllülük boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda fark gözlemlenmemiştir.

Tablo 8. Araştırma Grubunun Harçlık Durumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Harçlık yeterlimi		N	Mean	SD	t	p
Açıklık	Evet	131	9,45	2,61	,290	,772
	Hayır	228	9,37	2,50		
Kendinden Vazgeçme	Evet	131	11,16	2,85	2,028	,043*
	Hayır	228	10,49	3,11		
Kendini Değerlendirme	Evet	131	10,43	3,39	-,630	,529
	Hayır	228	10,67	3,52		
Diğerlerine Odaklanma	Evet	131	10,64	3,34	,003	,998
	Hayır	228	10,64	3,05		
Toplam Alçakgönüllülük	Evet	131	41,70	5,74	,922	,357
	Hayır	228	41,15	5,16		

*p<0.05

Tablo 8'a göre araştırma grubunun harçlık yeterli mi değişkenine göre alçak gönüllülük alt boyutlarından kendinden vazgeçme boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda fark gözlemlenmemiştir.

Tablo 9. Araştırma Grubunun Öğretmen Atamaları İçin Ölçüt Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Öğretmen Atamaları İçin Ölçüt		N	Mean	SD	X ²	p
Açıklık	Alan bilgisi	127	9,34	2,68	9,646	,024*
	Alan eğitimi	153	9,10	2,34		
	KPSS	54	10,22	2,55		
	Kişilik özellikleri	25	9,80	2,66		
	Total	359	9,40	2,54		
Kendinden Vazgeçme	Alan bilgisi	127	10,80	2,91	1,043	,791
	Alan eğitimi	153	10,57	3,16		
	KPSS	54	11,03	3,16		
	Kişilik özellikleri	25	10,80	2,62		

	Total	359	10,74	3,03		
Kendini Değerlendirme	Alan bilgisi	127	10,31	3,43	2,888	,409
	Alan eğitimi	153	10,77	3,57		
	KPSS	54	11,03	3,23		
	Kişilik özellikleri	25	9,88	3,55		
	Total	359	10,58	3,47		
Diğerlerine Odaklanma	Alan bilgisi	127	10,70	3,10	3,333	,343
	Alan eğitimi	153	10,85	3,06		
	KPSS	54	10,25	3,59		
	Kişilik özellikleri	25	9,80	2,98		
	Total	359	10,64	3,16		
Toplam Alçakgönüllülük	Alan bilgisi	127	41,14	4,86	4,948	,176
	Alan eğitimi	153	41,28	5,64		
	KPSS	54	42,55	5,85		
	Kişilik özellikleri	25	40,28	5,11		
	Total	359	41,35	5,38		

*p<0.05

Tablo 9'e göre araştırma grubunun öğretmen atamaları için ölçüt değişkenine göre alçak gönüllülük alt boyutlarından açıklık boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda fark gözlemlenmemiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Alçakgönüllülük, öğretmenlik mesleği için önemli bir değer ve insani bir kişilik özelliğidir. Coğrafya alan bilgisi ve alan öğretimi bilgisi eğitimi alıp mezun olduğunda, coğrafya öğretmeni olmayı amaçlayan coğrafya öğrencileri ile yapılan araştırmanın sonuçları aşağıda verilmiştir.

Araştırmada, cinsiyet değişkenine göre alçakgönüllülük alt boyutlarından kendini değerlendirme ve diğerlerine odaklanma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (Tablo 1). Ayrıca kadınların ortalama puanları da erkeklere göre daha yüksektir. Türkçapar ve

Karademir (2016)'in çalışmalarında, cinsiyet değişkenine göre alçakgönüllülük puan ortalamalarında kadınlar lehine fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Rowatt ve diğ. (2006) yaptıkları çalışmada, alçakgönüllülük puanlarını hem erkekler için hem de kadınlar için benzer bulmuştur. Exline ve Geyer'in (2004) çalışmasında cinsiyetin, alçakgönüllülükle uygun bir tutarlılık göstermediği belirlenmiştir. Gediksiz (2013), Kajonius ve Dadermana (2014), Shikholeslamı'n (2016)'in çalışmalarında, alçakgönüllülük ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirlemiştir. Yine Rowatt ve diğ. (2006) ve Aksoy ve diğ (2017) çalışmalarında, alçakgönüllülüğün cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği, kadınların ve erkeklerin alçakgönüllülük düzeylerinin birbirine yakın puan ortalamalarına sahip olduğunu belirtmiştir. Bu durumda alçakgönüllülüğün cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren çalışmaların sonuçları tutarsızlık göstermektedir. Wosinska'nın (1996)'a göre alçakgönüllülük derecesi insanın kendi cinsiyeti, kendini tanıttığı kişinin cinsiyeti, değerlendiren kişinin durumu gibi birçok etkene bağlı olarak değişebilmektedir. Ayrıca cinsiyet değişkenini ele alan araştırmalara bakıldığında kadınlar, erkeklere göre daha gösterişsiz davranmaktadır (Heatherington ve diğ, 1998; Heatherington ve diğ, 1993). Lee ve Ashton (2004) da alçakgönüllülüğü, kişiliğin alt boyutlarından biri olarak ifade etmiştir. Bacanlı'ya (1999) göre erkekler "geleneğe saygı" değerini kızlardan daha çok önemserler. Bu bağlamda, Türk toplumunun yapısı da erkek egemen bir özellik göstermektedir.

Araştırma grubunun öğretim durumu değişkenine göre alçakgönüllülük alt boyutlarının hiçbirinde istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 2). Bu durum Coğrafya bölümünde öğrenim gören öğrencilere I. ve II. öğretimde aynı müfredat programının uygulanıyor olması etkili olabilir. Ayrıca bölümde II. öğretimde de aynı öğretim elemanlarının derse giriyor olmalarıyla açıklanabilir.

Araştırma grubunun mezun olunan lise değişkenine göre toplam alçakgönüllülük alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu, diğer alt boyutlarda fark olmadığı gözlemlenmiştir (Tablo 3). Meslek lisesi ve düz liseden mezun olduklarını ifade edenlerin puan ortalamaları diğer farklı liselerden mezun olanlara göre daha yüksektir. Dolayısıyla meslek lisesi ve düz liseden mezun olan öğrencilerin daha alçakgönüllü olmuş oldukları ifade edilebilir. Öğrencilerin mezun olunan lise değişkenine doğrudan etkili olmadığı düşünülen dışsal bir uyarıcıdır. Bu nedenle farklılığın anlamlı olmadığı düşünülmektedir.

Araştırma grubunun doğup büyüdüğü yer değişkenine göre alçakgönüllülük alt boyutlarından açıklık boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu, diğer alt boyutlarda ise fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4). Öğrencilerin

puan ortalamalarına bakıldığında yüksek puan ortalamalarından düşük puan ortalamalarına doğru köy, ilçe merkezi ve il olarak sıralanmıştır. Nüfus potansiyeli daha az ve akrabalık eş dost ilişkilerinin daha yüksek olduğu yerleşim alanlarında yetişen coğrafya bölümü öğrencilerinin daha alçakgönüllü oldukları ifade edilebilir. Elliott (2010) ve Gediksiz (2013)'in mutluluğu da içine alan psikolojik iyi olma ve alçakgönüllülük arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında psikolojik iyi olma ve alçakgönüllülük arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Aksoy ve diğ (2017) çalışmasında ise öğrencilerin alçakgönüllülük durumlarının hayatının büyük bir çoğunluğunu geçirdiği yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Kırsal hayatta kişiler geleneksel anlamda toplumun beklentileri doğrultusunda yetiştirilirler. Çünkü köy hayatında değer yargılarına daha fazla önem verilmekte, kibirli davranışlar hoş karşılanmamaktadır. Kırsal alanlarda toplumsal beklenti daha da ön plana çıkmaktadır (Ünal ve diğ, 2013). Üniversiteye gelmeden önce hayatının büyük bir kısmını köyde geçiren öğrencilerin alçakgönüllülük düzeyleri ilçede ve il merkezinde yaşayanlardan daha yüksektir. Şehir hayatında kişilerin beklentileri ve hırsları daha da artmaktadır. Dolayısıyla aile bağları daha kopuktur. Kişisel çıkarlar daha fazla öne çıkmaktadır. Fakat daha küçük toplumlarda alçakgönüllülük önemli bir değerdir. Bu bağlamda köy hayatında yetişmiş olan öğrencilerin daha alçakgönüllü olmaları kaçınılmazdır.

Araştırma grubunun akademik not değişkenine göre, alçakgönüllülük alt boyutlarından kendini değerlendirme ve diğerlerine odaklanma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu, diğer alt boyutlarda ise fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 5). Farkın olduğu her iki alt grupta da puan ortalamalarından 2,6-3.0 ortalamaya sahip olan öğrencilerin daha alçakgönüllü oldukları görülmektedir.

Araştırma grubunun öğretmenlik yapmak isteme değişkenine göre, alçakgönüllülük alt boyutlarından kendini değerlendirme boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu, diğer alt boyutlarda ise fark gözlemlenmediği belirlenmiştir (Tablo 6). Katılımcılardan Hayır diyenler (3.66); Evet diyenler ise (3.41) puan ortalamalarına sahiptir. Görüldüğü üzere, öğretmenlik mesleğini yapmak istemeyenlerin puan ortalamaları daha yüksektir. Dolayısıyla onların daha alçakgönüllü oldukları ifade edilebilir.

Araştırma grubunun üniversite öğrenimi sırasında barınma şekli değişkenine göre alçakgönüllülük alt boyutlarından açıklık ve toplam alçakgönüllülük boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir (Tablo 7). Yurtta kalanların puan ortalamaları diğerlerine göre biraz daha yüksektir. Yurt hayatında farklı karakteristik yapılarla sahip ve daha kalabalık insan toplulukları ile birlikte yaşamak, katılımcıların bakış açılarını değiştirip alçakgönüllülük durumlarını arttırmış olabilir. Diğer alt boyutlarda fark

gözlemlenmemiş olması ise Tangney (2002)'in ifadesiyle, alçakgönüllülüğün içsel bir kavram olması ve üniversite öğrenimi sırasında kalıman mekânın dışsal bir uyarıcı olarak doğrudan doğruya alçakgönüllülüğü etkileyen bir unsur olmadığı şeklinde ifade edilebilir. Aksoy ve diğ (2017)'nin araştırmalarında da, öğrencilerin üniversite öğrenimi sırasında kaldığı yer ile alçakgönüllülük düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin üniversite öğrenimleri sırasında kaldığı yer doğrudan etkili olmadığı düşünülen dışsal bir uyarıcıdır. Bu nedenle farklılığın anlamlı olmadığı düşünülmektedir.

Araştırma grubunun harçlık yeterliliği değişkenine göre, alçakgönüllülük alt boyutlarından kendinden vazgeçme boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiş, diğer alt boyutlarda ise fark gözlemlenmemiştir (Tablo 8). Çalışmada harçlıklarının yeterli olmadığını belirten coğrafya bölümü öğrencilerinin alçakgönüllülük puan ortalamaları daha yüksektir. Öğrenimleri sırasında daha az maddi imkânlar dâhilinde geçinmeye çalışan öğrencilerin daha alçakgönüllü oldukları görülmektedir. Türkçapar ve Karademir (2016), Gediksiz (2013) ve Shikholeslamı (2016)'ın çalışmalarında da gelir düzeyleri farklı olan öğrencilerin alçakgönüllülük puanlarında gruplar arasında fark tespit edilememiştir. Bu araştırmanın sonuçları da literatür çalışması sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Görüldüğü üzere gelir düzeyine göre yalnız kendinden vazgeçme boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark göstermesine rağmen, diğer boyutlarda ise farklılık göstermemesi alçakgönüllülüğün içsel bir boyut olmasıyla açıklanabilir. Ayrıca sonucun coğrafya bölümü öğrencileri arasında manevi zenginliklerin maddi zenginliklerin önüne geçmiş olmasını göstermesi açısından da önem taşımaktadır.

Araştırma grubunun öğretmen atamaları için ölçüt değişkenine göre, alçakgönüllülük alt boyutlarından açıklık boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu, diğer alt boyutlarda ise anlamlı bir farklılık gözlemlenmediği belirlenmiştir (Tablo 9). Çalışmada açıklık boyutunda alan bilgisi ölçütü puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Coğrafya bölümü öğrencileri hem alan bilgisi hem de alan öğretimi bilgisi konularında daha yoğun çalışma tempolarını yakalamaları coğrafya alanı için büyük bir katkı sağlayacaktır.

Araştırmada hayatının büyük bir kısmını ilçe ve şehir merkezinde geçiren öğrencilerin alçakgönüllülük düzeylerinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle aile ve toplumsal değerlerimizin korunması ve sürdürülmesi için sivil toplum kuruluşları, Milli Eğitim Bakanlığı ve Üniversiteler tarafından okul öncesi dönemden itibaren çocuklara okul dışı etkinliklerle değerler eğitimi verilebilir. Ayrıca alçakgönüllülük kavramının coğrafya bölümü öğrencilerinin ve öğretmenlerinin inançlar, ailenin tutumları, liderlik, özgüven, mutluluk ve

yılmazlık kavramları ile aralarındaki ilişkiler farklı değişkenler açısından incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Akbalık, H. (2015), **Değerler Eğitimi Bağlamında Hacı Bektaş-I Veli'nin Eserlerinde Yer Alan Eğitsel Unsurlar**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı. Erzurum.
- Aksoy, A. B., Güngör Aytar, A. ve Kaytez, N. (2017), “**Üniversite Öğrencilerinin Mutluluk Ve Alçakgönüllülük Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi**”, Kastamonu Eğitim Dergisi, 25 (3), ss.1119-1132.
- Akın, A., Gediksiz, E. ve Akın, U. (2012), “**The Validity and Reliability of The Turkish Version of The Humility Scale**”, Paper presented at the International Counseling and Education Conference 2012 (ICEC 2012), May., ss. 3-5.
- Blickle, G., Diekmann, C., Schneider, P. B., Kalthöfer, Y. ve Summers, J. K. (2012), “**When Modesty Wins: Impression Management Through Modesty, Political Skill, and Career Success Two-Study Investigation**”, European Journal of Work & Organizational Psychology, ss.899-922.
- Bacanlı, H. (1999), **Duyuşsal Davranış Eğitimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Bruce, N. W. (2004), **Critical Thinking: Consider the Verdict**, Pearson Prentice Hall.
- Crom, M. (1998), “**The Leader As Servant**”, 35(7), ss.6-10.
- Çetin, Turhan. (2015). **Kültürel Coğrafya Perspektifinden Hacı Bektaş Veli'nin Felsefesi ve Eserleri**. Türk Kültüründe Coğrafya – I içinde (Editörler: A. Meydan ve T. Çetin). Sayfa:55-82. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Davis, D. E., Worthington, E. L. ve Hook, J. N. (2010), “**Humility: Review And Measurement Strategies And Conceptualization As Personality Judgment**”, *The Journal Of Positive Psychology*, 5, ss.243-252.
- Du, H. ve Jonas, E. (2014). **Being modest makes you feel bad: effects of the modesty norm and mortality salience on self-esteem in a collectivistic culture.** *Scandinavian Journal Of Psychology*, 86-98
- Gediksiz E. (2013), **Alçak Gönüllülük İle Psikolojik İyi Olma Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Exline, J.J., Campbell, W.K., Baumeister, R.F., Joiner, T., Krueger J. (Humility and Modesty. In C. Peterson ve M. Seligman (Eds.) (2004), “**The Values In Action (VIA) Classification Of Strength**”, p. Cincinnati, OH: Values in Action Institute, ss.461-476.
- Exline, J. J. ve Geyer, A. L. (2004), “**Perceptions Of Humility: A Preliminary Investigation**”, *Self and Identity*, 3, ss.95–114.
- Emmons, R. A. (1999), **The Psychology of Ultimate Concerns**. New York: Guilford.
- Elliott, J. C. (2010), **Humility: Development And Analysis of a Scale**, Unpublished Doctoral Dissertation. University of Tennessee.
- Grubbs, J. B. (2014), “**Humbling yourself before God: humility as a reliable predictor of lower divine struggle**”, *Journal of Psychology & Theology*, 1, ss.41-49.
- Heatherington, L., Burns, A. B. ve Gustafson, T. B. (1998), “**When Another Stumbles: Gender and Self-Presentation to Vulnerable Others**”, *Sex Roles*, 38, ss.889 – 913.
- Heatherington, L., Daubman, K. A., Bates, C., Ahn, A., Brown, H. ve Preston, C. (1993), “**Two Investigations of “Female Modesty” In Achievement Situations**”, *Sex Roles*, 29, ss.739 –754.
- Kajonius, P.J., ve Dadermana, A. M. (2014), “**Exploring The Relationship Between Honesty Humility, The Big Five and Liberal Values in Swedish Students**”, *Journal of Psychology*, 10(1), ss.104-117.
- Karaismailoğlu, A. (2013), **Mesnevi Mevlana (Tam Metin)**, Akçağ Yayınları, Ankara.

- Kılcan, Bahadır ve Çetin, Turhan. (2017). **Öğretmen Adaylarının Kültürel Turizm ve Hacı Bektaş Veli'ye İlişkin Düşünceleri**. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 82, ss.71-89.
- Kılıç, A., Şahin, Ş., Albayrakoğlu, Ö., ve Arseven, Z. (2016), **“Öğretmen Görüşlerine Göre Öğretmen Davranışlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi”**, Kuramsal Eğitimbilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science], 9(3), ss.441-460.
- Lee, K. ve Ashton, M. C. (2004), **“Psychometric Properties of The HEXACO Personality Inventory”**, Multivariate Behavioral Research, 39, ss.329-358.
- Landrum, E. (2011), **“Measuring Dispositional Humility: A First Approximation”**, Psychological Reports, 108, ss.217-228.
- Patterson, K. (2002), **Servant Leadership Theory**, Dissertation Abstracts International, AAT 3082719.
- Peters, A., Rowat, W. C., & Johnson, M. K. (2011), **“Associations Between Dispositional Humility And Social Relationship Quality”**, Scientific Research, 2(3), ss.155-161.
- Rowatt, W. C., Powers, C., Targhetta, V., Comer, J., Kennedy, S. ve Labouf, J. (2006), **“Development and Initial Validation of an Implicit Measure of Humility Relative to Arrogance”**, Journal of Positive Psychology, 1, ss.198-211.
- Shikholeslamı, P. (2016), **Üniversite Öğrencilerinde Yılmazlık Ve Alçak Gönüllülük Düzeylerinin İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Saracaloğlu, A. S., Uça, S., Baydilek Başara, N. ve Coşkun, N. (2012), **“Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları ve Değer Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi”**, 11. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, 24-26 Mayıs 2012, Rize, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Tangney, J. P. (2000), **“Humility: Theoretical Perspectives, Empirical Findings And Directions For Future Research”**, Journal of Social and Clinical Psychology, 19, ss.70-82.
- Tong, E. M. W., Tan, K. W. T., Chor, A. A. B., Koh, E. P. S., Lee, J. S. Y. ve Tan, R. W. Y. (2016), **“Humility Facilitates Higher Self-Control”**, Journal of Experimental Social Psychology, ss.30-39.

- Türkçapar, Ü. ve Karademir, T.(2016), “**Formasyon Eğitimi Alan Bireylerin Alçakgönüllülük Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi**”, Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi. 7(1) 21-28
- Ünal, Ç., İlter, İ. ve Yılar, B. (2013), “**Kırsal Kesimde İkamet Eden Lisans Öğrencilerin Şehir Algıları: Nitel Bir Analiz**”, Doğu Coğrafya Dergisi, 15(30), ss.29-40.
- Wosinska, W., Dabul, A. J., Whetstone-Dion, R. ve Cialdini, R. B. (1996), “**Self-Presentational Responses to Success in The Organization: The Costs and Benefits of Modesty**”, Basic and Applied Social Psychology, 18, ss.229–242.
- Yamagishi, T., Hashimoto, H., Cook, K. S., Kiyonari, T., Shinada, M., Mifune, N., Inukai, K., Takagishi, H., Horita, Y. ve Li, Y. (2012), “**Modesty İn Self-Presentation: A Comparison Between The USA And Japan**”, Asian Journal of Social Psychology, ss.60-68.
- Yörükoğlu, A. (2000), **Gençlik Çağı** (11. Baskı), Özgür Yayıncılık, İstanbul.
- Zohar, D. (2004), “**How The Bush Administration Has Deminished America’s Spiritual Capital**”, Tikkun, 19(5), ss.40-44.